

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра ПСИХОЛОГІЇ

На правах рукопису

ЄГОРОВА ТЕТЯНА ІГОРІВНА

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Спеціальність 053 Психологія
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Психологія
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
Сергієні Олена Віталіївна,
доктор медичних наук,
професор

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 6 від 01.02.2022

Завідувач кафедри

(підпис) Людмила ПРИСНЯКОВА
(І'мя, ПРИЗВИЩЕ)

Дніпро, 2022

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра _____ психології
Освітній ступінь _____ магістр
Спеціальність _____ 053 психологія
Освітня програма _____ психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач

кафедри психології _____

Людмила ПРИСНЯКОВА _____

(підпис)

10.02.2022

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Сгорова Тетяна Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

1. Тема роботи «Особливості формування емоційної сфери у дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку»

2. Науковий керівник Сергієні Олена Віталіївна, доктор медичних наук, професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи на кафедру 14.02.2022р.

4. Мета кваліфікаційної роботи

Дослідження ефективності психологічної корекції є - цінної сфери дошкільнят із ЗІР засобами арт-терапії.

5. Завдання випускної кваліфікаційної роботи

1. вивчити основні сучасні проблеми у дослідженні емоційного розвитку у дітей із затримкою психічного розвитку;

2. провести теоретичний аналіз проблеми емоційного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку;

3. підібрати психодіагностичний методики для проведення емпіричного дослідження;

4. провести емпіричне дослідження емоційної сфери у дошкільнят із затримкою психічного розвитку;

5. розробити алгоритм проведення психологічного втручання спрямоване на розвиток емоційної сфери дошкільника;

6. провести визначення емоційної сфери дитини в динаміці для визначення ефективності проведеною корекційної розвивальної

програми.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	Жовтень 2021р.	Виконано
2	I Розділ	Листопад 2021р.	Виконано
3	II Розділ	Грудень 2021р.	Виконано
4	III Розділ	Січень 2022р.	Виконано
5	Робота в цілому	Лютий 2022р.	Виконано

Науковий керівник

(підпис)

Олена СЕРГІЄНІ

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Тетяна СГОРОВА

Дата видавання завдання 29.09.2021р.

АНОТАЦІЯ

Сгорова Т.І. Особливості формування емоційної сфери у дітей дошкільного віку с затримкою психічного розвитку / Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 053 «Психологія» (освітньо-професійна програма «Психологія»). ВВПЗ ДГУ, Дніпро, 2022.

Зміст анотації

Актуальність **теми дослідження**. Важливу роль відіграє у житті нашого суспільства система сучасної освіти, піклуючись про охорону та зміцнення здоров'я дітей, створюючи дітям умови для всебічного розвитку.

Першим кроком загальної системи освіти є виховання дошкільника. У ранньому ід дошкільному віці відбувається формування емоційної сфери, яка є однією з найважливіших умов становлення особистості дошкільника і вона визнана первинною формою психічного життя, "центральною ланкою" у психічному емоційному розвитку особистості.

З моменту народження емоції супроводжують і, якщо йому притаманні проблеми з проявом своїх емоцій, це може призвести до неприйняття його соціумом, значних проблем як з фізичним, так і з психічним здоров'ям.

Емоційність особистості сприймається як сукупність внутрішніх психічних станів, які у суб'єктивних відносинах, переживаннях й у експресии но - комунікативної поведінці.

Розвиток емоційної сфери дітей дошкільного віку - важливий життєвий процес його становлення та пов'язаний з особистісним розвитком, з процесами їхньої соціалізації та самореалізації.

Порушень психічного здоров'я в дітей віком досить широкий, але значно частіше зустрічається затримка психічного розвитку (ЗПР) - синдром тимчасового відставання розвитку психіки загалом чи її функцій уповільнення темпу реалізації потенційних можливостей організму. Це виявляється у недостатності загального запасу знань, обмеженості уявлень, незрілості мислення, інтелектуальної цілеспрямованості, переважання ігрових інтересів.

Головну роль психічному розвитку особистості дитини та її становленні грає навчання, від якого залежить засвоєння суспільного знання, накопиченого

поколіннями.

Дослідження особливостей емоційного розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку є важливим, оскільки будь-яке порушення у розвитку людини супроводжується змінами у стані емоційної сфери.

Дослідженням емоційної сфери у дошкільнят із затримкою психічного розвитку займалися В.В. Лебединський, М.М. Баєнська, Ю.Є. Веприцька, О.С. Микільська, І.І. Мамайчук, Т.О. Власова, О.В. Заширинська, Є.Р. Ліблінг, В.І. Лубовський, В.Б. Никишина, З. З. Романов, А. У. Сизова, У.В. Ульяновка, Л.П. Фролова та ін.

Сучасні дослідження науковців свідчать, про те що емоції у житті дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку дуже важливі. У таких дітей вплив емоційних проявів на пізнавальні процеси, поведінку та сприйняття світу є більш значним ніж у їхніх однолітків, що розвиваються без затримки розвитку.

Дослідження емоційної сфери в дітей віком дошкільного віку із затримкою психічного розвитку показує, що вони відчують труднощі у соціалізації, сприйняттю навколишнього світу, що порушує їх психічний стан.

Важливу роль розвитку особистості грають емоції для дошкільнят, допомагають сприйняттю оточуючого і відповідно реагувати нею. Емоції дошкільнят дають можливість оточуючим їм людям, дорослим і одноліткам, що дитині подобається чи ні, засмучений чи сердитий, натхненний і щасливий тощо. [8 с. 789-772].

Розвиток емоцій дошкільника є складною, цілісною освітою, що складається з взаємопов'язаних багатьох рівнів регуляції поведінки та мотивів

діяльності дитини.

Розвиток емоцій пов'язан з розвитком мотивів. Емоції відіграють важливу роль у вирішенні існуючих у дитини реалізації мотивів та видів діяльності, так і у створенні нових мотивів вищого рівня - пізнавальний, трудовий, моральний і т.д.

Проблема емоційного розвитку, роль емоцій в освіті мотивів як регуляторів поведінки та діяльності дітей, які є одним з найбільш складних та важливих проблем психології, оскільки дає образ не лише про закономірності психічного розвитку та її окремих сторін, а й про становлення особистості дитини.

У нашому дослідженні основну увагу буде приділено емоційному розвитку у дітей дошкільного віку із ЗПР.

Проблема емоційного розвитку, участь у виникненні мотивації як регуляції поведінки та діяльності дошкільника є однією з багатьох важливих проблем психології, тому що дають уявлення про закономірності становлення психіки дитини та окремих сторонах, як і про особливості розвитку особистості дитини в цілому.

У цьому дослідженні основну увагу приділено емоційному розвитку у дошкільнят із затримкою психічного розвитку.

Актуальність і вибір саме цієї теми обумовлюється тим, що в сучасний час простежується яскрава тенденція до збільшення кількості дітей із затримкою психічного розвитку, а водночас важливу роль набувають дослідження у сфері їх емоційного розвитку.

На відміну від дошкільнят, які перебувають у відносній нормі емоції дітей із затримкою психічного розвитку більш нестійкі і поверхневі, внаслідок чого ці діти ще схильні до наслідування і більш навіювані більше ніж своїх однолітків, а подібні показники, у свою чергу, можуть негативно позначитися на вихованні дитини з ЗПР загалом, у його світогляді та негативно позначиться на подальшому навчанні у школі.

В цей час запроваджено систему інклюзивної освіти. Частина дітей із

затримкою у семи років досягає раніше рідко спостерігається, близького до норми, рівня психічного розвитку. Основна роль даної ситуації - раннє виявлення та рання комплексна допомога (під час дошкільного дитинства), створення нових підходів і технологій виховання, корекції та процесу навчання. Внаслідок цього частина дітей із ЗПР, найбільш близьких за своїм розвитком до нормативного, перерозподіляється із спеціальних корекційних дитячих дошкільних закладів до загальноосвітніх дошкільних освітніх закладів [8 с. 789-772].

Оскільки вступ до школи для дошкільника є важливим життєвим етапом, а навчальна діяльність грає вирішальну роль у розвитку особистості, робота з дітьми із ЗПР у дошкільному віці набуває особливої цінності. Питання, що стосуються сформованості емоційної сфери в дошкільному віці набувають великого значення.

Додатковою складністю є високий рівень неоднорідності аналізованої категорії дітей. Одна і та ж дитина може характеризуватись дефіцитом одних функцій з одночасним збереженням інших. Така нерівномірність порушень робить важку форму ЗПР часом схожою на розумову відсталість.

У той самий час легка форма ЗПР на початок систематичного навчання може бути непоміченою. У ранній діагностиці ЗПР повинні брати участь не лише фахівці: психологи, дефектологи, лікарі, а й батьки та вихователі дошкільних закладів.

Затримка психічного розвитку характеризується нерівномірним формуванням процесів пізнавальної діяльності, зумовлених недорозвиненням мови та мислення, а також присутністю розладів у емоційній сфері.

Сучасні дослідження показують, що емоційна сфера позначається інтелектуальному розвитку дитини. Отже, затримка психічного розвитку, проявляється як і емоційної незрілості, і у інтелектуальній недостатності. Якщо дитина звикла зі станом зневіри, якщо вона часто засмучена або пригнічена, вона буде не тією мірою, як її життєрадісний одноліток, схильний до активної цікавості, до дослідження навколишнього світу.

Гіпотеза нашого дослідження полягає в наступному: розвиток емоційної сфери дітей із ЗПР впливає на їх розвиток (пам'ять, мислення, успішність та ін. навички дитини) та назад: розвиток емоційності можливий через загальне оормування психіки дитини.

Об'єкт дослідження: діти дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Предмет дослідження: емоційний розвиток дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Мети роботи - дослідження ефективності психологічної корекції емоційної сфери дошкільнят із ЗПР засобами арт-терапії.

Завдання дослідження:

- 1) вивчити основні сучасні проблеми у дослідженні емоційного розвитку у дітей із затримкою психічного розвитку;
- 2) провести теоретичний аналіз проблеми емоційного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку;
- 3) підібрати психодіагностичний методики для проведення емпіричного дослідження;
- 4) провести емпіричне дослідження емоційної сфери у дошкільнят із затримкою психічного розвитку;
- 5) розробити алгоритм проведення психологічного втручання спрямоване на розвиток емоційної сфери дошкільника;
- 6) провести визначення емоційної сфери дитини в динаміці для визначення ефективності проведеною корекційної розвивальної програми.

Методи та методики дослідження:

- теоретичне;
- емпіричне;
- математико - статистична;

Для проведення емпіричного досвіду відібрані психодіагностичні

методики:

- біографічний метод;
- методика «Веселий - сумний» Р. Теммл;
- анкетне опитування батьків;
- тест емоцій Баса-Дарки у модифікації Г. Резапкіної;
- проєктивна методика "Кактус";
- методика «Спостереження» Г. Л. Урунтаєвої.

Наукова новизна дослідження:

- виявлено структуру емоційних порушень дошкільнят з ЗГПР;
- розкрито зміст структурних компонентів емоційних порушень дошкільнят із ЗПР;
- встановлено, що арт-терапія, що використовується у психолого-корекційному процесі, є ефективним засобом подолання порушень емоційних станів дошкільнят із ЗГПР;
- створено корекційно-розвиваючу програму з використанням арт-терапевтичних методів усунення порушень емоційних станів дошкільнят із ЗПР.

Теоретична значимість дослідження полягає в систематизації теоретичних уявлень про вікові особливості емоційної сфери дошкільнят з ЗПР, причини порушень та шляхи їх усунення засобами арт-терапії. Уточнено діагностичну та психотерапевтичну роль мистецтва та художньої творчості дітей як засобу подолання емоційних порушень. У дослідженні теоретично обґрунтовано програму усунення порушень емоційної сфери дошкільнят у процесі художньої творчості.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що - результати дослідження можуть бути використані у навчально-виховному процесі, корекційній роботі та організації супроводу розвитку дитини у дитячих садках компенсуючого виду, спеціальних (корекційних) школах та класах вирівнювання, а також у навчальному процесі зі студентами .

Зроблено висновок про ефективність психокорекції порушень

емоційної сфери дошкільнят із затримкою психічного розвитку засобами арт-терапії.

Полігон дослідження: дослідження проводилось на базі КЗДО № 183 ДМР м. Дніпро. Дослідження проводилося на 100 старших дошкільниках з діагнозом затримка психічного розвитку соматогенного, конституційного та психогенного походження (за класифікацією Лебедінської К.С.).

Особистий внесок магістранта: по темі магістерської роботи було зроблено наступні публікації:

«Аналіз головних сучасних проблем в дослідженні емоційного розвитку у дітей з ЗПР»

Структура роботи: робота складається із вступу, трьох розділів - двох теоретичних та одного практичного, висновків, списку літературних джерел та додатків. Робота викладена на 118 сторінках, містить 18 таблиць, 6 діаграм та 14 рисунків. В роботі використано 67 літературних джерел.

ЗМІСТ

ВСТУП	23
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ -ГРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	29
1.1. Емоції людини: сутність, історія, становлення, теорії, класифікація.....	29
1.2. Розвиток емоційної сфери дітей дошкільного віку	31
1.3. Психологічна характеристика дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.....	35
1.4. Особливості розвитку емоційної сфери дітей із затримкою психічного розвитку.....	44
Висновки до першого розділу.....	56
РОЗДІЛ 2. ТЕОРИТИЧНЕ ОБГРУНТОВАНІМ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СТОЛИЧНОГО ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	58
2.1. Організація та специфіка використання арт-технологій у корекційно- розвивальній роботі з дошкільнятами із затримкою психічного розвитку	58
2.2. Організація та характеристика емпіричного дослідження та методичне забезпечення	66
2.3. Методики та методи дослідження.....	69
Висновки до другого розділу	80
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ..	82
3.1. Аналіз результатів емпіричного дослідження щодо виявлення порушень : опійних порушень у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку	82
3.2. Проведення корекційної програми з використанням арт-терапевтичних методів роботи з емоційною сферою дітей дошкільного віку з ЗПР.....	88
3.3. Визначення ефективності корекційної розвивальної програми за дослідженням емоційного стану дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.....	92
ВИСНОВКИ	98
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	103
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Важливу роль відіграє у житті нашого суспільства система сучасної освіти, листуючись про охорону та зміцнення здоров'я дітей, створюючи дітям умови тд всебічного розвитку.

Першим кроком загальної системи освіти є виховання дошкільника. У їхньому та дошкільному віці відбувається формування емоційної сфери, яка є днією з найважливіших умов становлення особистості дошкільника і вона пізнана первинною формою психічного життя, "центральною ланкою" у тзнічному емоційному розвитку особистості.

З моменту народження емоції супроводжують і, якщо йому притаманні дтоблеми з проявом своїх емоцій, це може призвести до неприйняття його шумом, значних проблем як з фізичним, так і з психічним здоров'ям.

Емоційність особистості сприймається як сукупність внутрішніх тзнічних станів, які у суб'єктивних відносинах, переживаннях й у експресивно - комунікативної поведінці.

Розвиток емоційної сфери дітей дошкільного віку - важливий життєвий лдоцес його становлення та пов'язаний з особистісним розвитком, з процесами їхньої соціалізації та самореалізації.

Спектр порушень психічного здоров'я в дітей віком досить широкий, але значно частіше зустрічається затримка психічного розвитку (ЗПР) - синдром тимчасового відставання розвитку психіки загалом чи її функцій уповільнення темпу реалізації потенційних можливостей організму. Це виявляється у недостатності загального запасу знань, обмеженості уявлень, незрілості мислення, інтелектуальної цілеспрямованості, переважання ігрових інтересів.

Головну роль психічному розвитку особистості дитини та її становленні навчання, від якого залежить засвоєння суспільного знання, накопиченого поколіннями.

Дослідження особливостей емоційного розвитку дітей дошкільного віку із штрнмкою психічного розвитку є важливим, оскільки будь-яке

порушення у розвитку людини супроводжується змінами у стані емоційної сфери.

Дослідженням емоційної сфери у дошкільнят із затримкою психічного розвитку займалися В.В. Лебединський, М.М. Баєнська, Ю.Є. Веприцька, О.С., І.І. Мамайчук, Т.О. Власова, О.В. Заширинська, Є.Р. Ліблінг, В.І. Лубовський, В.Б. Никишина, З. З. Романов, А. У. Сизова, У.В. Ульєнкова, Л.П. "толова та ін.

Сучасні дослідження науковців свідчать, про те що емоції у житті дітей і: шкільного віку із затримкою психічного розвитку дуже важливі. У таких дітей ї плив емоційних проявів на пізнавальні процеси, поведінку та сприйняття світу с їльш значним ніж у їхніх однолітків, що розвиваються без затримки розвитку.

Дослідження емоційної сфери в дітей віком дошкільного віку із затримкою психічного розвитку показує, що вони відчувають труднощі у соціалізації, : прийняттю навколишнього світу, що порушує їх психічний стан.

Важливу роль розвитку особистості грають емоції для дошкільнят, допомагають сприйняттю оточуючого і відповідно реагувати нею. Емоції тошкільнят дають можливість оточуючим їм людям, дорослим і одноліткам, що дитині подобається чи ні, засмучений чи сердитий, натхненний і щасливий тощо. Л с. 789-772].

Розвиток емоцій дошкільника є складною, цілісною освітою, що ; кладається з взаємопов'язаних багатьох рівнів регуляції поведінки та мотивів діяльності дитини.

Розвиток емоцій пов'язан з розвитком мотивів. Емоції відіграють важливу роль у вирішенні існуючих у дитини реалізації мотивів та видів діяльності, так і створенні нових мотивів вищого рівня - пізнавальний, трудовий, моральний.

Проблема емоційного розвитку, роль емоцій в освіті мотивів як регуляторів поведінки та діяльності дітей, які є одним з найбільш складних та

проблем психології, оскільки дає образ не лише про закономірності психічного розвитку та її окремих сторін, а й про становлення особистості дитини.

У нашому дослідженні основну увагу буде приділено емоційному розвитку дітей дошкільного віку із ЗПР.

Проблема емоційного розвитку, участь у виникненні мотивації як регуляції поведінки та діяльності дошкільника є однією з багатьох важливих проблем психології, тому що дають уявлення про закономірності становлення психіки дитини та окремих сторонах, як і про особливості розвитку особистості дитини в цілому.

У цьому дослідженні основну увагу приділено емоційному розвитку у дошкільнят із затримкою психічного розвитку.

Актуальність і вибір саме цієї теми обумовлюється тим, що в сучасний час простежується яскрава тенденція до збільшення кількості дітей із затримкою психічного розвитку, а водночас важливу роль набувають дослідження у сфері їх емоційного розвитку.

На відміну від дошкільнят, які перебувають у відносній нормі емоції дітей із затримкою психічного розвитку більш нестійкі і поверхневі, внаслідок чого ці діти ще схильні до наслідування і більш навіювані більше ніж своїх однолітків, з подібні показники, у свою чергу, можуть негативно позначитися на вихованні

В даний час запроваджено систему інклюзивної освіти. Основна роль даної ситуації - раннє виявлення та рання комплексна допомога (під час дошкільного навчання), створення нових підходів і технологій виховання, корекції та навчання. Внаслідок цього частина дітей із ЗПР, найбільш близьких за рівнем розвитку до норми, перерозподіляється із спеціальних корекційних спеціальних дошкільних закладів до загальноосвітніх дошкільних освітніх закладів [789-772].

Гіпотеза нашого дослідження полягає в наступному: розвиток емоційної дітей із ЗПР впливає на їх розвиток (пам'ять, мислення,

успішність та інші -їлчки дитини) та так само: розвиток емоційності можливий через загальне психіки дитини.

Практична значимість даної роботи полягає в тому, що - результати т: слідження можуть бути використані у навчально-виховному процесі, секційній роботі та організації супроводу розвитку дитини у дитячих садках - компенсуючого виду, спеціальних (корекційних) школах та класах і сгівнювання, а також у навчальному процесі з дітьми.

Оскільки вступ до школи для дошкільника є важливим життєвим етапом, навчальна діяльність грає вирішальну роль у розвитку особистості, робота з дітьми із ЗПР у дошкільному віці набуває особливої цінності. Питання, що лхуються сформованості емоційної сфери в дошкільному віці набувають великого значення.

Додатковою складністю є високий рівень неоднорідності аналізованої категорії дітей. Одна і та ж дитина може характеризуватись дефіцитом одних тункцій з одночасним збереженням інших. Така нерівномірність порушень тобить важку форму ЗПР часом схожої на розумову відсталість.

У той самий час легка форма ЗПР на початок систематичного навчання бути непоміченою. У ранній діагностиці ЗПР повинні брати участь не лише психологи, дефектологи, лікарі, а й батьки та вихователі дошкільних.

Затримка психічного розвитку характеризується нерівномірним процесів пізнавальної діяльності, зумовлених недорозвиненням та мислення, а також присутністю розладів у емоційній сфері.

Сучасні дослідження показують, що емоційна сфера позначається - телектуальному розвитку дитини. Отже, затримка психічного розвитку, являється як і емоційної незрілості, і у інтелектуальної недостатності. Якщо дитина звикла зі станом зневіри, якщо вона часто засмучена або пригнічена, вона де не тією мірою, як її життєрадісний одноліток, схильний до активної, до дослідження навколишнього світу.

Об'єкт дослідження: діти дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Предмет дослідження: емоційний розвиток дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Мета роботи - дослідження ефективності психологічної корекції емоційної дошкільнят із ЗПР засобами арт-терапії.

Основні завдання:

1) вивчити основні сучасні проблеми у дослідженні емоційного розвитку у дітей із затримкою психічного розвитку;

2) провести теоретичний аналіз проблеми емоційного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку;

3) підібрати психодіагностичний методики для проведення емпіричного

4) розробити алгоритм проведення психологічного втручання спрямоване в розвиток емоційної сфери дошкільника;

5) провести визначення емоційної сфери дитини в динаміці для визначення ефективності проведеною корекційної розвивальної програми.

Методи дослідження:

- теоретичне;
- емпіричне;
- математико - статистична;

Для проведення емпіричного досвіду відібрані психодіагностичні методики:

- біографічний метод;
- методика «Веселий - сумний» Р. Теммл;
- анкетне опитування батьків;
- проєктивна методика "Кактус";
- методика «Спостереження» Г. Л. Урунтаєвої.

Робота проводилась за місцем: КЗДО № 183 ДМР м. Дніпро.

ВИСНОВОК

Дошкільний вік є особливим часом розвитку та формування емоційної сфери дитини, оскільки у період розвиваються важливі психічні функції.

Чинники, що визначають освіту та закріплення емоційних порушень у дошкільнят, представляють, як правило, перинатальні проблеми, конфліктність з однолітками, дорослими, неадекватна позиція батьків у вихованні, сімейні конфлікти.

Особливості емоційного порушення у розвитку дітей із ЗПР виявляються у високому ступені тривожності, низької самооцінки, агресії, негативних емоцій. В наш час відзначається активне використання різних методик для корекції у дошкільнят порушення емоційних станів, де корекція методами арт-терапії займає одне з найважливіших місць.

Арт - терапія у наукових дослідженнях розглядається фахівцями як метод, що дозволяє коригувати та розвивати емоційний стан та психологічне здоров'я способами творчої діяльності.

З метою дослідження особливостей психокорекції емоційних порушень у дошкільнят із затримкою психічного розвитку арт-терапевтичними методами проведено дослідження, у якому брали участь 100 дошкільнят із ЗПР.

За допомогою психодіагностики оцінено результативність корекційно - розвиваючої програми емоційних порушень та зроблено аналіз дослідження результатів, отриманих серед дітей, що беруть участь у дослідженні.

На основі результатів, отриманих протягом психодіагностики, отримали такий висновок: при використанні корекційно - розвиваючої програми методами арт-терапії показується ефективна робота, яка відзначена при повторній психодіагностиці.

У дітей із ЗПР емоційна сфера має низку особливостей:

- емоційна нестійкість;
- вузький спектр реагування, що в основному призводить до агресії;

- емоційне сприйняття, утрудненнями у вираженні емоцій та його
зпізнаванням у оточуючих однолітках і дорослих.

Використання корекційно-розвивальної програми показує висновок про
зитивну динаміку результатів емоційної сфери у дошкільнят:

- сприйняття дошкільнят стало більш адекватним
- значно збільшилася кількість проявів співпереживання -вираження
емоцій стало легшим та ін.

В результаті застосування корекційно-розвивальної програми з
її використанням арт-терапевтичних методів було підтверджено ефективність
цієї к грекційної роботи.